



Georgia ablakai

Szilágyi Róza Tekla

Georgia O'Keeffe, Centre Pompidou,
Párizs, 2021. december 6-ig



*"I wish you could see
what I see out my window.
(Bárcsak látnád, amit én látok
az ablakomon át.)"*

...írja levelében Georgia O'Keeffe Arthur Dove-nak 1942-ben. Annak az Arthur Dove-nak, aki absztrahált tájképeivel a korai amerikai modernizmus egyik meghatározó alakja, és akinek a tájban rejlő ritmus iránti érdeklődése nagy hatással volt O'Keeffe művészetére is. A wisconsini születésű Georgia először 1913-ban, a későbbi férje, Alfred Stieglitz által alapított 291 Galleryben találkozott az akkor már ismert és befutott amerikai

modernista tájképfestő, Dove munkáival. Ugyanott, ahol a legtöbb korabeli érdeklődő ismerkedhetett az európai modern művészettel – hiszen a kortárs amerikai alkotók bemutatása mellett a fotográfus-galerista, azaz Stieglitz volt az, aki az Egyesült Államokban először rendezett kiállítást Rodin, Matisse, Picabia vagy Cezanne munkáiból. Szintén Stieglitz volt az, aki galériája mellé magazint is indított *Camera Work* néven – az 1887-ben született O'Keeffe itt olvashatta Kandinszkij *Über das Geistige in der Kunst (A szellemiség a művészetben)* című 1911-es szövegének angolra fordított részleteit; a szövegben is emlegetett szimbolizmus, valamint a szellem és ter-

mészet iránti romantikus érdeklődés nagy hatást gyakorolt rá. O'Keeffe munkáit először Stieglitz mutatta be a 291 Galleryben; ami után a galéria rendszeres kiállítójává vált, szoros munka- és baráti kapcsolatuk induló viszonyuk pedig idővel romantikussá formálódott, 1924-ben házasságot is kötöttek. Stieglitz a barátság és szerelem mellett komolyan dolgozott Georgia O'Keeffe láthatóságán, elismertetésén, és sokat tett sikereiért. Tehetségének és pártolónak köszönhetően ő lett az első női művész, akinek művét 1929-ben kiállították a Museum of Modern Artban, ugyanitt pedig ő az első, aki 1946-ban önálló kiállítást is kapott.



Alfred Stieglitz: Az autójának támaszkodó Georgia O'Keeffe, 1935, forrás: Wikimedia Commons



Maria Chabot: Georgia O'Keeffe, reggeli, The Black Place, 1944 © Georgia O'Keeffe Museum / HUNGART © 2021

A festő képeire gondolva legtöbbszörnek a vászon terét teljesen kitöltő, hatalmas virágképei jutnak eszünkbe. O'Keeffe 1919-ben kezdett virágokat festeni, azonban csak 1925 körül döntött úgy, hogy szuperközeli nézőpontból és óriási méretben ábrázolja őket. A korabeli fotográfiák jellemző technikai megoldása, a nagyítás mellett – amelynek Paul Strand fényképei is jellegzetes példái – az őt körülvevő, folyamatosan fejlődő és magasodó város, New York és épületei voltak rá hatással. Úgy érezte, ahhoz, hogy virágai megkapják a nekik járó figyelmet, olyan nagyokká és dominánsakká kell válniuk, mint a kiállítótereket körbevevő felhőkarcolók.

O'Keeffe 1919-ben költözött New Yorkba, ahol a később festményen is megörökített, kanyonokként magasodó házak gyűrűjében álló Shelton Hotel (*The Shelton with Sunspots, N.Y. [A napfénypettyes Shelton, N. Y.]*, 1926) soka-dik emeletén éltek – itt kezdődött el ablakon kitekintő képeinek sorozata

is. Az ablak, mint képszervező erő több motívumon keresztül szinte egész életművén végigvonul – kezdve a hotel ablakából festett 1928-as *East River from the Shelton Hotel* (*Az East River a Shelton Hotelből*) című nagyvárosi látképpel.

O'Keeffe 1929-ben járt először Új-Mexikóban az autodidakta festő, Rebecca Strand és férje, a már említett híres fotográfus, Paul Strand társaságában. Amellett, hogy az új és eddig szinte ismeretlen táj teljesen lenyűgözte, ezen az utazáson tanult meg vezetni is, valamint ekkor vásárolta meg első autóját, egy példányt a később kultikussá vált Ford A-modellből, amit utána egészen addig használt, amíg annak kerekei le nem potyogtak. Stieglitz egyik leghíresebb O'Keeffe-et ábrázoló fotója is az út után készült New Yorkban. A képen Georgia játékosan, de büszke tekintettel, a rá jellemző letisztultsággal, fehér blúzban, hátrakötött hajjal könyököl fel autója hátsó szélvédőjére. Mégis miért érdekes egy festő autója?

O'Keeffe első új-mexikói látogatását követően szinte minden évben visszajárt, és egyre több időt töltött az őt és festészetét inspiráló környéken, ahol akár egész napokat kirándult autójával. Reggel hétkor volán mögé ült, hogy az első neki tetsző helyen megálljon, hátsó ülésétől megfosztott Fordjában megfordítsa a vezetői ülést, és a letekert ablakú autóban ülve, a hátsó szélvédőn kinézve fessen – védve a sivatagi rovaroktól és az erős napfénytől. Elmondása szerint ekkoriban szinte egyetlen bosszúsága a délutáni melegben az autóba bejutni igyekvő méhek miatt kényszerűen feltekert ablak volt.

A festő 1940-ben vette meg első új-mexikói otthonát. A Ghost Ranch névre hallgatató épületből kinézve pedig a szemben álló, később hamvainak is örök otthont adó Pederal Mountaint látta, amit többször meg is festett (*My Front Yard, Summer [Az előkertem, nyár]*, 1941). Néhány évvel később, 1945-ben Abiquiúban vásárolta meg második otthonát, így 1949 után

a Ghost Ranch már csak nyári lakként funkcionált. Az abiquiúi ház nappali-jának és hálószobájának hatalmas ablakai sok-sok évre nyújtottak inspirációt. A nappaliból a Chama folyó völgye látszott, a hálószoba sarokablakából látható emelkedő hegy és a felé kanyargó út pedig sok O'Keeffe-képen visszaköszön – például az 1950–60-as évek letisztultabb stílusában készült, havas utat ábrázoló festményen (*Winter Road I [Téli út I.]*, 1962).

O'Keeffe élete során többször is találkozott a kérdéssel: „miért ilyen nagyok a virágaid?” Maga értetlenül állt azelőtt, hogy miért nem a képein látható folyók méretéről – vagy bármi másról – érdeklődnek kritikusai. Azokról a folyókról, amelyeket az ötvenes évektől egyre elérhetőbb repülőutakon maga is madártávlatból láthatott – a kitekintés a repülő ablakain pedig újabb,



Georgia O'Keeffe: *Sky Above Clouds - Yellow Horizon and Clouds*, 1976–1977, olaj, vászon, 121,9 × 213,4 cm, Georgia O'Keeffe Museum, Santa Fe, © Georgia O'Keeffe Museum / Adagp, Paris, 2021 / HUNGART © 2021

szinte teljesen absztrakt képeket szült (*Sky Above Clouds - Yellow Horizon and Clouds* [A felhők feletti ég - sárga

horizont és felhők], 1976–1977) a látását ekkoriban már fokozatosan elvesztő festő életművében.

BULLÁS JÓZSEF
Rolling Colors
 2021. 12. 03. - 2022. 01. 21.
 DEÁK ERIKA GALÉRIA
 1066 Budapest, Mozsár utca 1. / www.deakerikagaléria.hu